

3 досвіду роботи викладача історії та правознавства Гопак Надії Пантеліївни

«Всі, хто прагне пізнати це унікальне дійство – урок, мають можливість долучитися до скарбниці педагогічного досвіду»

В. Мисан.

П Л А Н

- I. Навчально – виховна та методична робота.
- II. Зміцнення матеріальної бази кабінету.
- III. Позакласна робота.
- IV. Робота над підвищенням фахового рівня.
- V. Моя гордість, або чим я пишаюсь.
- VI. Список використаної літератури.

Результативність виховного впливу уроків історії в системі виховання підростаючого покоління вбачаю в формуванні історичного мислення учнів, яке передбачає загальне розуміння історичного процесу в його різноманітності й суперечливості, здатності застосовувати історичні знання і набуті вміння. Переконана в правоті висловлювання російського гуманіста М. Г. Чернишевського, який говорив: « Можна не знати десятки наук і при цьому лишатися освіченою людиною, але не любити історію може лише людина, яка абсолютно не розвинена розумово».

Результативність виховного впливу уроків правознавства в системі виховання підростаючого покоління вбачаю забезпеченні умов для формування елементів правової культури, правових орієнтирів та правомірної поведінки учнів.

В цьому навчальному році в своїй навчальній та виховній роботі з гімназистами, я особливу увагу акцентувала на наступних питаннях методики і педагогіки роботи з учнями:

- Робота з шкільним підручником;
- Адаптація молоді до реалій сьогодення, соціалізація особистості різноманітними засобами, зокрема, засобами історичних дисциплін;
- Із досвіду застосування презентацій та навчальних проєктів на уроках історії.
- Актуалізації та мотивації на уроках практичного правознавства;

Перше враження про підручник учні отримують зі вступного уроку, на якому проводжу знайомство із структурою й особливостями його побудови. Звертаю увагу на вступний текст — як правило, це звернення авторів до учнів де подано яскраву, образну характеристику епохи, що вивчатиметься. Починаючи урок, як правило, виразно прочитую фрагменти передмови або запрошую учнів до читання. Роблю виставку всіх підручників за попередні курси і акцентую увагу на вивченні курсу даного класу і в наступних класах.

На початку викладу теми обов'язково прочитую учням назву теми, її план, основні проблемні питання, а також перелік основних понять і дат, що передують основному тексту. Впевнена, що ця частина теми налаштовує учнів на досягнення в навчанні певних результатів: засвоєння нових понять та усвідомлення змісту. До плану теми я можу звертатися і в процесі викладу теми для полегшення сприйняття матеріалу, особливо, якщо тема передбачає засвоєння нових понять чи характеризує нові явища. У своїй розповіді я безпосередньо звертаюся до тексту підручника або пропоную прочитати фрагмент учням.

Розпочинаючи роботу над темою, пропоную учням відповісти на запитання рубрики «Згадайте». Така актуалізація попередніх знань (навіть, якщо учні пам'ятають лише

окремі деталі завжди полегшує сприйняття ними нового матеріалу: психологи доводять, що специфіка мислення й запам'ятовування людини полягає. між іншим, у тому, що попередньо засвоєні ними поняття чи уявлення є фундаментом для формування нових, тож що міцніший фундамент, то міцніша й новобудова). Слід також відмітити, що при роботі з рубрикою «Згадайте» учням є важливою опорою – портфоліо теми. *(З досвідом роботи з портфоліо, я виступала неодноразово на педрадах, систематизовані портфоліо по кожному курсу знаходяться в кабінеті історії №13).*

Провідним прийомом роботи учнів з основним текстом підручника на уроці в моїй практиці роботи є самостійне читання. Якщо текст є складним або містить чимало важливих одиниць змісту (нових понять, назв), застосовую **прийом «коментованого читання»**. За такого читання учні вголос читають окремі абзаци або навіть речення і за моїм завданням формулюють основну думку прочитаного, наголошують на смислових зв'язках або зв'язку тексту з джерелами, ілюстраціями тощо, пояснюють поняття, формулюють запитання до тексту тощо. У підручниках історії здійснено спробу розробки наскрізних питань і завдань, за допомогою якої підтримується постійний зв'язок авторів з читачами, а процес читання підручника стає керованим. До кожного з підпунктів пропоную випереджальні питання, що передують тексту.

Намагаюся вимагати від учнів **визначення в тексті смислових частин**, головного в подіях і явищах, оцінки того чи іншого факту або події. Ці питання і завдання здебільшого відповідають середньому і достатньому рівню навчальних досягнень школярів. Так, у темі «Становище українських земель на початку ХХ ст.» перед пунктом «Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій» учням пропоную завдання «Визначте основні риси адміністративно-територіального устрою українських земель у складі Росії та Австро-Угорщини. Вкажіть спільне та відмінне». Перед пунктом «Місце української економіки в господарському житті двох імперій» завдання для учнів виглядає так: «На основі тексту складіть короткі, з 2-3 речень, характеристики, які б визначали місце української промисловості в господарському житті Російської та Австрійської імперії. Обґрунтуйте свою думку фактами з тексту».

Отже, такі завдання сприяють розвитку вмінь визначати сутність, причини, наслідки й зв'язки подій і явищ, оцінювати значення, будувати логічні ланцюжки, характеризувати та порівнювати явища й процеси, формулювати висновки. Запитання цього типу учні можуть обговорювати в парах, малих групах, загальному колі. *(Тут часто використовую інтерактивні методика, досвід роботи з інтерактивних методиках не раз узагальнювала)*. Після завершення читання й обговорення результати виконання обов'язково мають бути повідомлені класу.

Варто зазначити, що завдання і запитання, запропоновані до кожної теми, є системою, що забезпечує самостійне засвоєння учнями матеріалу.

Часто даю учням такі завдання : « Випишіть в зошит з даного тексту опорні слова . Після закінчення сформулюйте на основі цих слів короткий план тексту та перекажіть його суть». Після завдання учні звертають увагу на пояснення: . «Опорними словами тексту є ті, що передають його основний зміст, сенс, їх може бути кілька в кожному абзаци, інколи вони пов'язані між собою як іменник і прикметник або дієслово тощо. Часто вони співвідносяться зі смисловими частинами тексту, їх визначення полегшить їм не тільки розуміння, а й аналіз тексту».

На окрему увагу заслуговує методика роботи з додатковими текстами (документами та матеріалами). У кожному підручнику історії вміщено багато додаткових текстів, насамперед документів. Впевнилась, вони не ілюструють основний текст, а відіграють у підручнику свою окрему важливу роль. За допомогою документів автори забезпечують розвиток мислення учнів, зокрема критичного, реалізують принципи альтернативності та багатоаспектності до історичних фактів і явищ. Наприклад, у темі «Українські землі в 1915— 1917 рр.» у підпункті «Воєнні дії на території України у 1915

р.» запропоновано опрацювати спогади солдата та генерала, також думку історика Н.Полонської-Василенко. Відповідно кожне з джерел відбиває різні погляди на військові події.

Як додаткові тексти використовуються і **фрагменти художніх творів, зокрема зразки фольклору або вірші українських поетів часів національної революції, уривки з науково-популярних текстів і навіть з підручників минулих років.** Цільове використання цих елементів тексту дає змогу вчителю формувати в учнів предметну компетентність, передусім її логічну та аксіологічну складову.

Варто наголосити, що в традиційній методиці основним прийомом організації самостійної роботи учнів з документом на уроці є бесіда. Запитання за змістом документа (або за його частинами) можуть бути спрямовані на перевірку ступеня розуміння (Про що йдеться в документі, (або в уривку)? Що ми дізналися? Як ви розумієте те або інше речення, окремий вираз тощо?) Лише переконавшись, що учням зрозумілий загальний зміст викладеного, можна перейти до тлумачення джерела за запитаннями, запропонованими в підручнику. Фронтальна робота з аналізу документа в класі за безпосереднього керівництва вчителя доречна під час вивчення складних джерел або в класах, де переважають слабкі учні.

Та найістотніший чинник, який здатний або звести нанівець ефективність самостійної роботи, або помітно підвищити її, — рівень сформованості в учнів умінь працювати з документом. Серед таких умінь основними є вміння: визначати логічно завершені частини документа; основні ідеї кожної частини й усього документа; знаходити в тексті доказ певної тези, давати відповіді на запитання, поставлені вчителем, підручником; визначати позицію автора; здійснювати порівнювальний аналіз документів, що характеризують ту саму подію.

Намагаючись сформувати приблизно таке інтегроване вміння працювати за алгоритмом:

1. Ознайомтесь із джерелом, визначте: автора, співавтора, учасників його підготовки; час і місце створення тексту (за його змістом); як вплинули історичні умови на його створення. Визначте: джерела інформації для документа, що вивчається; мету автора тексту.
2. Визначте: вид джерела (лист, щоденник, архівний документ тощо); яким є текст: поданий цілком чи уривок; про що йдеться в аналізованому тексті.
3. Дослідіть та проаналізуйте зміст тексту: спробуйте зрозуміти, визначити тези; подумки поділіть текст на змістові частини, визначте головні думки кожної частини; під час вивчення тексту формулюйте основні думки джерела й занотуйте їх як тези або цитати, ключові слова.
4. Оцініть ступінь достовірності викладених у тексті відомостей: чи є автор безпосереднім свідком того, про що пише; первинність або вторинність інформації.
5. Визначте: чи є автор представником нової точки зору або він пропонує ексклюзивний погляд на подію; у яких ситуаціях можна використовувати цю інформацію.
6. Виявіть значення джерела та інформацію, що в ньому міститься, для сьогодення та для кожного з нас.

Слід ще сказати про ілюстративні матеріали підручника, які привертають увагу і як позатекстові компоненти. Сторінки історії оживають у документальних фотографіях, які не дублюють, а доповнюють, конкретизують навчальний текст. До кожної фотографії, окрім пояснювального тексту, часто пропонується завдання, або його складає сам учитель. Наприклад, три фотографії до згаданого вище пункту про розвиток української економіки початку ХХ ст. ілюструють основні галузі важкої промисловості, їх супроводжує відповідне завдання: «Про які явища в економіці Наддніпрянської України свідчать фотодокументи?» Багато завдань спонукають учнів на основі фотографій висловити свої власні міркування, ставлення до подій, проаналізувати достовірність інформації вміщеного джерела тощо. Деякі завдання мають на меті привернути увагу до психологічних аспектів історії, наприклад пропонують звернути увагу на настрої людей, правдивість засвідчених фотографіями життєвих колізій. Так, опрацьовуючи фотодоку-

мент «Житлові умови працівників (казарма)», учні мають подумати над завданням; «Чому люди погоджувалися жити в таких умовах? Як це впливало на їхній спосіб життя та мислення?»

Умовно – графічна наочність – карти, схеми, плани, креслення тощо – допомагає школярам осягнути суть фактів що вивчаються, усвідомити теоретичні висновки тощо. Отже, ефективна методика роботи з підручниками на уроках передбачає оптимальне використання вчителем і учнями всіх можливостей, які він надає в організації пізнавальної та навчальної діяльності школярів.

Історична освіта, особливо в перехідному суспільстві, стає стрижнем консолідації політичної нації, важливим фактором стабільності, єдності, миру і спокою в суспільстві. За попередні роки в освітній системі України нагромаджено істотний позитивний досвід формування особистості молодої людини нової незалежної держави в процесі вивчення шкільних історичних курсів. Так, курс "Всесвітня історія» відповідно до Стандарту базової середньої освіти побудований на засадах гуманізму, патріотизму, демократії, пріоритету загальнолюдських цінностей, толерантного ставлення до всіх народів світу . Слід сказати, що в зв'язку з введенням ЗНО, часто ми відкидаємо «Всесвітку» на задній план, але як показує досвід роботи цього не можна робити..

Навчальна мета курсу всесвітньої історії у старшій школі — набуття юнаками та дівчатами знань про недавню історію і сучасність провідних народів світу, в першу чергу європейських, а також умінь застосовувати знання на практиці. **Викладання всесвітньої історії передбачає засвоєння багатьох складних понять і термінів.** Так, учні 10-х класів мають зрозуміти суть таких термінів, як *тоталітаризм, авторитаризм, фашизм, нацизм тощо*; учні 11-х класів засвоюють поняття *інтеграція, глобалізація, науково-тех нічна революція, постіндустріальне суспільство*. Як бачимо без знання цих понять не можна вважати себе інтелектуально розвиненою людиною.

Друге важливе завдання — формування власного погляду на ті чи інші події та явища новітньої історії. Якщо в радянські часи існувала єдина офіційна точка зору і всі повинні були її дотримуватися, то зараз кожна людина має право на власну думку. Завдання вчителя — навчити дитину формувати свій погляд, аргументовано його викладати і доводити.

Третє важливе завдання курсу - виховання засобами історії, сучасного громадянина України, який любить свою Батьківщину і водночас поважає народи інших країн, розуміє, що ми живемо в політкультурному світі й нам потрібно толерантно ставитися до людей іншої раси, іншої мови, іншого віросповідання, їхніх думок, поглядів, переконань.

Ще одним важливим завданням вивчення всесвітньої історії вважаю— формування в учнів певних **компетентностей**. Передусім йдеться про **соціальну компетентність**, яка передбачає набуття готовності і вміння брати на себе відповідальність, приймати рішення, виходити з конфліктних ситуацій спокійно, «без крові», відшукувати компроміси, не втрачаючи при цьому гідності.

Комунікативна компетентність передбачає набуття вміння спілкуватися, формулювати власну думку й уміння вислухати іншого, прийти до спільного знаменника, порозумітися.

Інформаційна компетенція передбачає вміння не лише знаходити інформацію, а й критично ставитися до неї; **креативна** — розвиток здатності особистості творчо ставитися до проблеми, ініціювати нестандартне її розв'язання.

Крім ключових, шкільний курс всесвітньої історії передбачає формування в старших класах і предметних компетентностей: **хронологічної, інформаційної, просторової, мовленнєвої, логічної та аксіологічної тощо.**

Важливо наголосити, що курс всесвітньої історії ХХ — початку ХХІ ст., сприяє формуванню ціннісних установок особистості, що ґрунтуються на загальнолюдських

моральних нормах, громадянських цінностях, глибокому світоглядному розумінню гуманізму як первинної субстанції людських відносин у суспільному житті, активній життєвій позиції.

В цьому навчальному році, я особливу увагу приділяла роботі з презентаціями.

Впевнилась, що робота по підготовці презентацій — серйозний, творчий процес, кожен елемент якого повинен бути продуманим і змістовним з точки зору сприйняття учнями.

Переконалась на власному досвіді, що для підготовки презентації необхідно провести велику науково-дослідницьку роботу, використати велику кількість джерел інформації, якправили з ІНТЕРНЕТУ(з різних сайтів), що дозволяє уникнути шаблонів і перетворити кожную роботу на неповторну. Так впродовж навчального року були розроблені презентації до кожної теми для курсу 11-го класу. В практиці своєї роботи, презентації я використовую як правило на підсумкових або вступних уроках. Ефект великий – учні з радістю сприймають такі уроки. Але на уроках з використанням презентацій, учні виступають не як прості спостерігачі: ведуть записи, вибирають опорні події й після роботи з презентаціями роблять висновки та узагальнення, або відповідають на запитання вчителя. Я як правило беру на перевірку зошити, в яких оцінюю роботу учнів під час презентацій.

Зупинюсь ще на одному аспекті своєї роботи, якій я в цьому навчальному році приділяла особливу увагу. А саме, мотивації навчально – виховної діяльності учнів на уроці. Мотивація на уроці фокусує увагу учнів на проблемі уроку, викликаючи інтерес до обговорюваної теми.

Мотивація — це своєрідна психологічна пауза, що дає змогу учням усвідомити, що вони саме тут і зараз розпочнуть вивчати інакший від попереднього уроку предмет, що перед ними — інший вчитель й зовсім інші навчальні завдання. Для мотивації учнів можна використати різні прийоми — такі, як обговорення плакату чи малюнка, читання уривку, «збирання» асоціацій до важливого поняття уроку, словникова робота, виконання відповідного завдання за підручником, невелике за обсягом повідомлення, підготовлене учнем заздалегідь. Учитель може поставити цікаве питання за темою уроку, навести цитату чи коротку жваву історію, нагадати відоме прислів'я чи крилатий вислів тощо.

Дуже важливою умовою посилення інтересу до права є визначення комплексу питань, які повинні стимулювати роботу учнів. Наприклад, при вивченні теми «Правоохоронні органи України». акцентую увагу учнів, що після засвоєння змісту цієї теми вони зможуть:

- пояснювати, які органи держави називають правоохоронними й наводити приклади;
- описувати основні завдання, права й обов'язки міліції;
- складати за зразком заяву до відділку міліції;
- характеризувати права неповнолітніх осіб при затриманні, арешті та допиті; моделювати й розв'язувати правові ситуації
- розрізняти види правопорушень та наводити приклади;
- розтлумачувати поняття «юридична відповідальність», називати її види;
- пояснювати, за яких обставин людина звільняється від юридичної відповідальності, наводити приклади;
- аналізувати правові ситуації щодо правопорушень;
- оцінювати вчинки та поведінку учасників ситуацій з точки зору її правомірності.

Очікувані результати мають бути сформульовані так, щоб було зрозуміло, як можна їх виміряти. Наприклад, якщо після двох уроків про правопорушення та юридичну відповідальність учні вмітимуть пояснювати суть цих явищ та наводити приклади, це легко перевірити і «виміряти» оцінкою, врахувавши, приміром, точність формулювань,

повноту пояснення, Кількість наведених прикладів тощо. Що ж до ставлення учнів (тобто їх емоційно-ціннісної сфери), вони можуть його висловити, виконавши ті чи інші типи завдань — написати короткий твір-роздум, сформулювати власний висновок, намалювати плакат тощо. Приміром, в уроці з теми, з якої вище наводили приклад, учням пропонуємо таке завдання: Сформулюйте та запишіть висновок про причини правопорушень та/або їх наслідки для суспільства.

Отже, з чого слід почати вчителю розробляючи план уроку? Як має виглядати «технологічна картка» вступної частини уроку? Передусім, я в цьому переконана, треба продумати й вибудувати початок уроку - саме завдання й запитання до нього, потім обрати варіант повідомлення теми уроку (наприклад, як запитальне речення), і, зрештою, запланувати й сформулювати результати, яких очікуємо від учнів. І хоча кожний вчитель - творець кожного уроку, слід пам'ятати, що емоційно забарвлений початок уроку (особливо коли йдеться про практичний курс правознавства) зачіпає всіх учнів і привертає їхню увагу до теми, а правильно сформульовані, а потім досягнуті очікувані результати є запорукою успіху і учнів, і вчителя на уроці.

Подаю нижче таблицю своїх навчальних досягнень за 2010 – 2011 н. р.

Клас	Навчальний предмет	К-ть годин за навч. планом	Виконано (год)	Не виконано (год)	Успішність учнів								Якість	Успішність
					1 – 3б.		4-6б.		7 –9 б.		10 – 12б.			
					К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%		
11-а	Іст. Укр..	70	70	-	-	-	-	-	15	58	11	42	100	100
	Вс. Іст	70	70	-	-	-	-	-	12	46	14	54	100	100
11-б	Іст укр.	70	70	-	-	-	-	-	8	33	16	67	100	100
	Вс. іст	70	70	-	-	-	-	-	10	42	14	52	100	100
10-а	ІСТ укр	70	70	-	-	-	-	-	3	12	23	88	100	100
	Вс. іст	35	35	-	-	-	-	-	3	12	32	88	100	100
	Право	35	35	-	-	-	-	-	22	85	4	15	100	100
9-а	Право(пр. курс)	35	35	-	-	-	1	3	23	70	9	27	100	100
9-б	Право(Пр. курс)	35	35	-	-	-	-	-	21	66	11	34	100	100
5-а	Вступ до іст. Укрю	35	35	-	-	-	2	8	19	76	4	16	100	100
5-б	ВСТУП ДО ІСТ. Укр..	35	35	-	-	-	2	7	23	86	2	7	100	100
Всього		560	560	-	-	-	5	3	15	55	13	42	100	100

V. Моя гордість, або чим я пишаюсь.

Я пишаюсь кращими моїми учнями. Зокрема:

1.Бальвас Іван (10-а) – I місце на обласній олімпіаді з історії;

2. Жукоцька Валентина (11-а) – II місце на обласній олімпіаді з історії;

3. Мар'єнко Катя (9-б) – III місце на обласній олімпіаді з правознавства.

Зміцнення навчально – матеріальної бази кабінету:

- Обновила два стенди:

- **I-ий – Історія як наука предмет і завдання курсу.** (Цей стенд надає інформацію учням про функції та принципи історичної науки, історіографію, про видатних істориків, джерелознавчу та методичну базу тощо).

II-й – Україна – сьогодні. (Інформація про державну символіку, та про основні напрями розвитку України).

- Обновлено всі стенди з галереї стендів **«Хроніка людства».**
- Були приведені в систему і доповнені всі навчально-методичні комплекси (45 систематизованих папок), особлива увага була зосереджена на роботі НМК 8-х і 11-х класів, з якими я працювала.
- Були розроблено портфоліо з історії для **5-х і 11-х** класів, згідно тем Державної програми (все це систематизовано в окремі папки).
- Зібрані матеріали по новому списку «Семи чудес світу»(систематизовано в окрему папку).
- Зібрані і доповнено матеріали по 10-ти найбільш відомих українців (систематизовано в окрему папку).
- Зібрані матеріали з ЗНО (систематизовано в окрему папку).
- Виготовлені таблиці з фотографіями учнів, їх досягненнями тощо.
- В класі при допомозі батьківського комітету був проведений ремонт (панелі і жалюзі).
- Виготовлені слайди до кожної теми 11-го класу. (Історія України)

IV. Робота над підвищенням фахового рівня.

1. Складання презентацій (Це я описала вище)
2. Продовження складання портфоліо (особливо для учнів 5-го класу).
3. Роман В. Шкляра «Чорний ворон».
4. Роман Л. Костенко «Записки руського самашедшого».
5. Повністю опрацьовані фахові журнали: «Історія і суспільствознавство в школах України»; науково-методичний журнал «Історія та правознавство» тощо

Постійно користуюся різноманітними сайтами, особливо: www.history.org.ua;

www.ukrhistory.narod.ru;

www.serg-klymenko.narod.ru

www.ad-astra.chat.ru

www.ancient.holm.ru

www.litopys.org.ua

www.uk.wikipedia.org.

V. Труднощі в викладанні історії та правознавства та пропозиції щодо удосконалення навчально-виховної роботи в гімназії.

На мій погляд, труднощі історичної освіти гімназистів полягають в слідуючому (цієї думки я притримувалася і в попередні роки, тому повторююсь):

✓ втратила історична освіта гімназистів, після припинення викладання в гімназії курсу «Історія світової культури», де учні вивчали такі питання як напрямки в мистецтві в різні періоди, кращих всесвітньо відомих представників культур, науки, мистецтва, їхні твори. Питання культури виносяться на олімпіади різного рівня та проходять в матеріалах ЗНО. А на уроках історії на питання культури виділяється як правило 1-2 години, при великому об'ємі матеріалу.

✓ в гімназії не викладається такий курс як «Людина і світ» - цей курс сприяє розширенню кругозору учнів гуманітарного спрямування. Цей курс навчає учнів основі філософських знань, ознайомлює учнів з Законами діалектики, основами соціології тощо. Одним словом, курс «Людина і світ», чи «Людина і суспільство» навчає учнів філософської, економічної, політичної, екологічної, морально-естетичної, правової царини знань. Тим паче, з'явилися багато нових досліджень, які можна б було використати на уроках. – Я впевнена, знання почерпнуті при

вивченні вищеназваного курсу допомагали б історичній освіті гімназистів.

VI. Список використаної літератури.

1. **В. Власов** «Зовнішнє незалежне оцінювання як чинник реформування системи освіти в Україні: про вплив ЗНО на викладання історії в школах», ж-л «Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання», №2, 2011
2. **Кириченко Т. В.** «Із досвіду застосування презентацій та навчальних проєктів на уроках історії», ж-л «Історія та правознавство» № 35, 2010
3. **Т. Ладиченко** «Особливості вивчення курсу всесвітньої історії у класах суспільно-гуманітарного профілю», ж-л «Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання», №1, 2011
4. **О. Пометун** «методика роботи з підручниками на уроках історії в 10 класі, ж-л «Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання», №2, 2011
5. **Остапенко Павло Вікторович** «Суперечливі моменти історії України і Росії», видавництво ПП «Торсінг плюс», Харків, 2008.
6. **Кульчицький С. В., Мицик Ю. А., Власов В. С.** «Історія України. Повний курс підготовки для вступу до вищих навчальних закладів. видавництво «Літера», Київ. 2009.
5. **Гігін В. Г.** «Орден козацького лицарства». видавництво ПП «Торсінг плюс», Харків. 2008. 2). **Дрібниця В.** «Використання відео- та мультимедійних матеріалів на уроках історії» ж-л «Історія України», №17, 2007 с. 10.

Звіт підготувала

(Гопак Н. П.)

Звіт про навчально-виховну роботу,
про проведену в 11-б класі
1010-2011 н.р.

Характеристика

класу.

«Нехай же наші діти живуть своїми творчими силами, а педагоги нехай дають їм й волю, й змогу найширшого розвитку» (Софія Русова).

Девіз класу – «Людино, допоможи сама собі» (Гейне)

Характеристика: здатні переживати, співчувати, здатні бути вдячними. Здатні порушувати дисципліну, але потім за свої вчинки переживають, каються, просять вибачення. Здатні бути збудженими, що є причиною порушень дисципліни на уроках. Не має підлих. Можуть бути необов'язковими і неадекватними. Їм присутні всі вади молоді і водночас її цінності. Серед учнів, особливо серед дівчат є учні з завищеною самооцінкою своїх навчальних досягнень. Що часто визиває непорозуміння між учнями та педагогами класу. Батьківський корпус класу піклується вихованням свої дітей, в основному всі батьки класу адекватно реагують на всі зауваження вчителів.

День народження класу - Вересень 2004 р.

День припинення існування класу - 27 травня 2011 року

24 учні – 18 дівчат і 6 хлопців.

Середній бал рівня навченості - б., що в переводі на 200-бальну шкалу дорівнює - б.

Впродовж навчального року намагалась продовжувати роботу розпочату в попередньому навчальному році по згуртуванню і націленню колективу класу для досягнення високих результатів в навчанні та в громадській роботі класу та гімназії.

З цією метою проводились різноманітні заходи, бесіди тощо. Особлива увага приділялась профорієнтації учнів, адже це був випускний клас. Тому багато часу приділялось різноманітним бесідам по профорієнтації, зустрічі з людьми різних професій. Великий вплив на учнів мали учнівські збори, які проводились спільно з учителями класу. На цих зборах, кожний учень розповів про свої успіхи в навчанні, та ким вони хочуть бути в майбутньому. Цей захід учнів стимулював до більш ретельної підготовки до уроків. Бути більш ввічливими та толерантними до старших. В класі впродовж року вівся облік успішності учнів, та рейтинг, перераховувались навчальні досягнення в 200-бальну шкалу, ці заходи стимулювали навчання учнів. Причому велося постійне порівняння з попередніми успіхами.

Досвідом роботи з класом ділилася на педраді, готовила спеціальну презентацію класу. В презентації давалась характеристика кожного учня і класу.

Паралельно з колективною роботою з класом велася **постійна індивідуальна робота**. Особливо з такими учнями: як **Балакар Діана** – в Діани великі проблеми в стосунках з мамою, причому вони були настільки напружені, що приходилось визивати до школи маму, щоб розбиратись в стосунках і надавати психологічну допомогу обом. Впродовж навчального року з Діаною було проведено декілька десятків індивідуальних бесід (більшість з них зафіксовано в журналі з виховної роботи). Тим паче, поведінку Діани приходилось тримати на постійному контролі.

Не менше було проведено індивідуальної роботи з Тенетко Тетяною, яка втрачала інтерес до навчання, закохалася в хлопця значно старшого за себе, стосунки з мамою стали дуже напруженими, була тенденція в Тетяни до пропуску уроків без поважних причин. І лише через систематичну індивідуальну роботу з ученицею та її мамою вдалося Тетяну все-таки повернути до навчання – і вона завершила гімназію з непоганими результатами: середній бал атестату – 8,2 б.. В індивідуальній роботі з класом мені допомагали директор гімназії – Ткаченко В. О. (який сам проводив індивідуальну роботу з батьками та учнями), а також завучі: Ліщук Л. О., Коржовська С. Й. та Хоменко Л. Н.

Ефективним був захід спільні збори батьків та дітей на яких було дано аналіз навчально – виховної роботи в класі, обговорені питання підготовки до випускного вечора, проведено анкетування учнів з питань суспільно-корисної праці.

Впродовж року клас не стояв осторонь позакласної роботи в гімназії та серед учнівської громади міста. Учні класу приймали участь в усіх заходах гімназії. Особливо активними в житті класу були Бомбик Ю – (лідер класу), Андрух Тамара - відповідала за оформлення газет, плакатів, таблиць успішності та різноманітних рейтингів тощо), Плахотнюк Настя, Тарасенко Сніжана, Челнокова Ганна, Сулейменова Каріна, Браціло Олена -готувала презентації класу, Зінчук Яна, Озерний Іван тощо.

Слід відзначити учнів, які брали активну участь в міських заходах. Це – Оганесян Володимир, Воронцов Володимир – учні хороші спортсмени, тому приймали участь в різноманітних військово – спортивних змаганнях . Тарасенко Сніжана, маючи гарних голос – впродовж двох років навчання в гімназії приймала участь в конкурсах пісенної творчості серед молоді міста, на яких посідала призові місця.

Учні класу не стояли осторонь різних міжнародних конкурсів. Наприклад, Воронцов Вова брав участь у конкурсі з англійської мови – ПАЗЛ, у міжнародному конкурсі з інформатики – «Бобер» посів призове місце. Кириченко Анатолій - посів перше місце у всеукраїнській математичній олімпіаді «Кенгуру». В цьому ж конкурсі посів призове місце Сідаш Роман.

Плахотнюк Н., Лапкіна Д., Сулейменова К., Озерний І. здали екзамен з французької мови, який проводився французьким альянсом при посольстві Франції в Україні та отримали міжнародний сертифікат DELF на знання французької мови. Учні класу (Плахотнюк Н., Махріна В., Оганесян В. та їх батьки відзначалися гостинністю, вони приймали в свої сім'ї французьких

дітей під час їхнього перебування в гостях в гімназистів. Під кінець навчального року клас став особливо згуртованим і організованим.

Підсумком роботи з учнями класу став випускний вечір – на якому учні показали себе згуртованими і організованими, здатними до творчості, мистецьких навиків танцю і співу.

Звіт підготувала:

Гопак Н. П.

Звіт про роботу кабінету всесвітньої історії та правознавства
(кабінет № 13, I поверх)

Зміцнення навчально – матеріальної та методичної бази кабінету:

- Оновила два стенди:
 - **I-ий – Історія як наука предмет і завдання курсу.** (Цей стенд надає інформацію учням про функції та принципи історичної науки, історіографію, про видатних істориків, джерелознавчу та методичну базу тощо).
 - **II-й – Україна – сьогодні.** (Інформація про державну символіку, та про основні напрями розвитку України).
 - Обновлено всі стенди з галереї стендів **«Хроніка людства».**
 - Були приведені в систему і доповнені всі навчально-методичні комплекси (45 систематизованих папок), особлива увага була зосереджена на роботі НМК 8-х і 11-х класів, з якими я працювала.
 - Були розроблено портфолію з історії для 5-х і 11-х класів, згідно тем Державної програми (все це систематизовано в окремі папки).
 - Зібрані матеріали по новому списку «Семи чудес світу»(систематизовано в окрему папку).
 - Зібрані і доповнено матеріали по 10-ти найбільш відомих українців (систематизовано в окрему папку).
 - Зібрані матеріали з ЗНО (систематизовано в окрему папку).
 - Виготовлені таблиці з фотографіями учнів, їх досягненнями тощо. (12 штук).
 - В класі при допомозі батьківського комітету був проведений ремонт (панелі і жалюзі).
- Нове в роботі кабінету історії № 13** – це виготовлення мультимедійних проєктів. В цьому навчальному році, я особливу увагу приділяла роботі з презентаціями.
- Впевнилась, що робота по підготовці презентацій — серйозний, творчий процес, кожен елемент якого повинен бути продуманим і змістовним з точки зору сприйняття учнями.
- Переконалась на власному досвіді, що для підготовки презентації необхідно провести велику науково-дослідницьку роботу, використати велику кількість джерел інформації, як правила з ІНТЕРНЕТУ(з різних сайтів), що дозволяє уникнути шаблонів і перетворити кожен проєкт на неповторну. Зокрема, я працювала над виготовленням слайдів - проєктів до кожної теми 11-го класу з історії України і вже їх використовувала в навчальному процесі в роботі з учнями 11-х класів.
 - Планую пофарбувати столи і завершити дооформлення панелів.
 - Кабінет поповнився історичними картами та історичними атласами.
 - Кабінет поповнився роботами – презентаціями учнів. («Сім чудес світу», «Загадки острова Пасхи» тощо

В кабінеті велась постійна робота з учнями по підготовці до міських та обласних олімпіад. Результат я вважаю великий. Зокрема:

Маю 11 призерів міських олімпіад з історії та правознавства.

1. Бальвас Іван (10-а) – I місце на обласній олімпіаді з історії;

2. Жукоцька Валентина (11-а) – II місце на обласній олімпіаді з історії;

3. Мар'єнко Катя (9-б) – III місце на обласній олімпіаді з правознавства.

В кабінеті працював гурток – «Великі загадки історії», проводились різноманітні заходи з класом.

Довідку підготувала

Н. П. Гопак

